

Maria Panno, počatá bez poskvrny hříchů, oroduj za nás,
kteří se k Tobě utíkáme. Amen.

I stalo se, když šli, že on všel do jednoho městečka. Žena pak jedna, jménem Marta, přijala jej do domu svého.

A ta měla sestru jménem Marii, kteráž seděci u noh Ježíšových, poslouchala slova jeho.

Ale Marta pečlivá byla při mnohé službě. Kteráž přistoupivši, řekla: Pane, nemáš-liž o to péče, že sestra má nechala mne samé sloužiti? Protož rci jí, ať mi pomůž.

A odpověděv, řekl jí Ježíš: Marta, Marta, pečlivá jsi, a rmoutíš se při mnohých věcech.

Ale jednohoť jest potřebí. Mariať dobrou stránkou vyvolila, kteráž nebude odjata od ní.

Lukáš, 10, 38–42

Alchymista sáhl po knížce, kterou si přinesl někdo z karavany. Chyběla jí obálka, ale i tak uhádl jméno autora: Oscar Wilde. Jak si v ní listoval, našel vyprávění o Narcisovi.

Znal ten starý příběh. Sličný chlapec se den co den zhlížel v tůni a nemohl se na svou krásu vynadívat. Byl sám sebou tak uchvácen, že jednou do té tůně spadl a utopil se. Rozkvetl tam pak květ, jemuž se říká narcis.

Takhle však Oscar Wilde ten příběh nezakončil.

Prý když Narcis zemřel, přišly z lesa Oreády a spatřily, že tůň plná sladkých vod se změnila v kalich slanych slz.

„Proč pláčeš?“ ptaly se Oreády.

„Kvůli Narcisovi,“ odpověděla tůň.

„Nu, nedivíme se, že truchlíš pro Narcise,“ pokračovaly Oreády. „Přestože my všechny jsme ho v lese sledovaly, kudy chodil, ty jediná ses mohla na jeho krásu vynadívat zblízka.“

„Copak Narcis byl krásný?“ podívala se tůň.

„Kdo by to mohl vědět lépe než ty?“ užasly Oreády. „Vždyť přece na tvých březích se každý den skláněl k zrcadlu tvých vod.“

Tůň chvíli mlčela a pak řekla:

„Narcise oplakávám, ale že byl krásný, toho jsem si nikdy ne všimla.

Pláču proto, že když uléhal na mých březích a skláněl ke mně zrak, viděla jsem, jak se v hloubi jeho očí zrcadlí má vlastní krása.“

„Krásný příběh,“ pravil Alchymista.

PRVNÍ ČÁST

Chlapec se jmenoval Santiago. Už se stmívalo, když přivedl své stádo ke starému opuštěnému kostelu. Klenba se zborčila už dávno a na místě dřívější sakristie vyrostl veliký fikovník.

Rozhodl se, že tam přenocuje. Ovce vehnal dovnitř polorozpadlou branou, kterou pak zatarasil několika prkny, aby se mu v noci nerozprchly. Vlci v těch místech sice nebyli, ale kdysi mu takhle v noci jedna ovce utekla a on měl nazítří co dělat, aby ji našel.

Na zem rozprostřel plášť a pod hlavu si místo polštáře dal knížku, kterou zrovna dočetl. A ještě než usnul, napadlo ho, že by si měl pořizovat tlustší knihy: nepřečtou se tak rychle a líp se na nich leží.

Probudil se ještě za tmy. Vzhlédl vzhůru a uviděl, že polozřícenou klenbou svítí dovnitř hvězdy.

„Škoda že jsem nespal o chvilku déle,“ povzdechl si. Zdál se mu stejný sen jako minulý týden a zase se před koncem probudil.

Vstal a napil se vína. Pak vzal hůl a začal budit ty ovce, které ještě spaly. Všiml si už dřív, že většina ovcí se probouzí zároveň s ním. Jako by jakási tajuplná síla pojila jeho život s životem těch zvířat, která s ním už dva roky putovala za potravou. „Už si na mě tak zvykly, že vědí, kdy co dělám,“ zamumlal. Pak se na okamžik zamyslel a napadlo ho, že to taky může být naopak: to on se přizpůsobil svým ovečkám.

Několika ovcím však jako by se ráno nechtělo vstávat. Santiago budil jednu po druhé holí a volal na ně jménem. Odjakživa věřil, že rozumějí tomu, co jim říká. Proto jim občas předčítal

úryvky z knížek, které ho zvlášť zaujaly, nebo jim povídal, co se mu líbí na tom samotářském životě pastýře a co nového viděl ve městech, kam přišel.

Poslední dobou však nemluvil o ničem jiném než o kupcově dceři, která bydlela v městečku, kam měli dorazit za čtyři dny. Vloni tam byl poprvé. Kupci patřil krám s látkami a nejraději měl, když se ovce stříhaly přímo před ním, aby ho nikdo nemohl podvést. Pastýř se o něm dozvěděl od jednoho kamaráda a zavedl tam svoje ovce.

„Potřebuji prodat nějakou vlnu,“ řekl kupci.

Ten však měl krám plný lidí a požádal ho, ať počká do večera. Santiago si tedy sedl před krám na chodník a z tlumoku vyndal knížku.

„Nevěděla jsem, že pastýři taky čtou knihy,“ ozval se vedle něho dívčí hlas.

Byla to typická Andalusanka s černými vlasy, splývajícími po ramenou, a s očima, které vzdáleně připomínaly dávné maurské dobyvatele.

„To proto, že od ovcí se člověk naučí víc než z knih,“ odpověděl Santiago. A potom si povídali víc než dvě hodiny. Ona mu řekla, že je dcera zdejšího kupce, a vyprávěla mu o životě na venkově, kde se jeden den podobá druhému jako vejce vejci. On zas jí povídal o andaluské krajině a o tom, co nového viděl ve městech, kde byl naposled. Těšilo ho, že může rozmlouvat s někým jiným než s ovcemi.

„Kde ses vlastně naučil číst?“ zeptala se ho v jednu chvíli dívka.

„Jako všichni ostatní,“ odpověděl Santiago, „ve škole.“

„Když tedy umíš číst, proč nejsi něčím jiným než jen pastýřem?“

Santiago to nějak zamluvil. Věděl, že dívka by to nikdy nepochopila. Dál jí vyprávěl, co zažil na cestách, a ona samým údivem kulila svá maurská očka. Jak čas plynul, pastýř zatoužil, aby ten den nikdy neskončil, aby měl kupec pořád plné ruce práce a nejmíň tři dny ho tu nechal čekat. Uvědomil si, že cítí něco dosud neznámého: touhu zůstat v nějakém místě navždycky. S touhle černovláskou by byl každý den jiný.

Kupec ale přece jen nakonec přišel a poručil mu, aby ostříhal čtyři ovce. Pak mu náležitě zaplatil a řekl, ať přijde zase napřesrok.

Ted' tedy již za pouhé čtyři dny se měl do toho městečka vrátit. Těšil se a zároveň se bál, že na něho dívka už zapomněla. Není přece jediný, kdo tam chodí prodávat vlnu.

„To nevádí,“ řekl svým ovcím. „Znám ještě jiná děvčata.“

V hloubi duše však věděl, že by mu to vadilo. A že každý pastýř, námořník nebo obchodní cestující vždycky zná místo, kde žije někdo schopný ho přimět, aby zapomněl na bezstarostné putování světem.

Svítalo a pastýř zamířil s ovce k východu. – Ovce se nikdy nemusejí v ničem rozhodovat, – pomyslel si. – Asi proto se mě pořád drží. – Jediné, co potřebují, je potrava a voda. A dokud bude vědět, kde jsou v Andalusii nejlepší pastviny, půjdou rády za ním. A to i když budou všechny dny pořád stejné – nekonečně dlouhé mezi východem a západem slunce – a i když si ovce za svůj krátký život nepřečtou jedinou knížku a nebudou rozumět jazyku lidí, kteří si na vsi povídají, co je nového. Spokojí se s potravou a vodou. Za to mu štědře poskytnou vlnu, svou společnost a – někdy také svoje maso.

– Kdybych se najednou změnil k horšímu a rozhodl se jednu po druhé pozabíjet, všimly by si toho teprve tehdy, až by ze stáda skoro nic nezbyvalo, – napadlo ho. – Věří mi a zapomněly věřit vlastním pudům. A to jen proto, že je vedu za potravou.

Santiago se podivil, jaké to má nápady. Třeba tenhle kostel s fíkovníkem uprostřed je začarovaný. Způsobil, že už podruhé se mu zdál stejný sen, a vnuká mu pocit hněvu na jeho věrné společnice. Upil trochu vína, které mu zbylo od včerejší večeře, a zachumlal se do pláště. Věděl, že za pár hodin už bude slunce tak pálit, že nebude moci jít s ovce dál. V tu dobu celé Španělsko v létě spí. Vedro trvá až do večera a on se bude muset vláčet s těžkým pláštěm. Zároveň si však uvědomoval, že jen díky plášti mu není ráno zima.

– Musíme být vždycky připraveni na rozmary počasí, – řekl si a smířil se s tím, že plášť ponese.

Stejně tak plášť jako pastýř tam byli na svém místě. Pastýř za ty dva roky, co putoval andaluskými pláněmi, už poznal všechna

místa v kraji, a to právě bylo jeho cílem: cestovat. Tentokrát chtěl děvčeti vysvětlit, proč umí číst, třeba je obyčejný pastýř: do šestnácti let studoval v semináři. Rodiče chtěli, aby z něho byl kněz, pýcha prosté venkovské rodiny, která tak jako ovce shání jen jídlo a pití. Studoval tedy latinu, španělštinu a bohosloví. Od malička však toužil poznávat svět, a to se mu zdálo mnohem důležitější než poznávat Boha nebo lidské hříchy. Když zas jednou přišel domů k rodičům, sebral odvahu a řekl otci, že knězem být nechce. Chce do světa.

„Touhle vesnicí už prošli muži z celého světa, synu,“ řekl mu otec. „Hledají něco nového, ale zůstávají pořád stejní. Jdou na kopec podívat se na hrad a zdá se jim, že dřív to bylo lepší než teď. Ať mají světlé vlasy nebo tmavou pleť, jsou stejní jako lidé u nás na vsi.“

„Já ale neznám hrady u nich doma,“ namítl chlapec.

„Když tihle muži vidí naše pole a naše ženy, říkají, že by tu chtěli žít pořád,“ pokračoval otec.

„Chci znát zase jejich ženy a jejich kraje,“ řekl chlapec. „Vždyť oni tu nikdy nezůstanou.“

„Ti muži mají plné kapsy peněz,“ dodal ještě otec. „Tady u nás chodí světem jenom pastýři.“

„Tak budu pastýřem.“

Otec už nic neříkal. Nazítrí mu dal váček se třemi starými španělskými zlaťáky.

„Našel jsem je kdysi v poli. Měly patřit církvi, jako tvoje věno. Kup si za ně stádo a putuj světem, dokud nezjistíš, že náš hrad je nejdůležitější a naše ženy nejkrásnější.“

A požehnal mu. Santiago viděl otcí na očích, že by byl také rád šel do světa. A ta touha nezmizela ani za celá desetiletí, kdy ji potlačoval jídlem a pitím a střechou nad hlavou.

Obzor zrudl a vyšlo slunce. Pastýř si znovu vzpomněl na rozmluvu s otcem a rozveselil se; už viděl hodně hradů a hodně žen (ale žádnou, jako je ta, kterou už za dva dny měl znova spatřit). Má plášť, knížku, kterou může vyměnit za jinou, a stádo ovcí. Ale nejdůležitější je, že každý den uskutečňuje velký sen svého života: chodit světem. Až se nabaží andaluských plání, může ovce prodat a stát se námořníkem. Až se pak zase nabaží moře, už bude znát spoustu měst, spoustu žen a spoustu možností, jak být šťasten.

– Nevím, jak hledají Pánaboha v semináři, – pomyslel si, když vzhlížel k vycházejícímu slunci. Vždycky když to bylo možné, hledal cestu, kterou ještě nešel. A v tomhle kostele nikdy předtím nebyl, přestože šel tolikrát kolem. Svět je velký a nevyčerpatelný, a kdyby se aspoň trochu nechal vést ovce, jistě by objevil víc zajímavých věcí. – Problém je v tom, že ony vůbec nevědí, že jdou každý den jinudy. Neuvědomují si, že jsou pořád na jiných pastvinách, že se mění roční období – protože se starají jen o potravu a vodu.

– Možná to tak děláme všichni, – pomyslel si. „I já, protože od té doby, co jsem poznal kupcovu dceru, na jiné ženy nemyslím.“ Podíval se na oblohu a odhadl, že před polednem bude v Tarifě. Tam si vymění svou knihu za nějakou tlustší, naplní si láhev a dá se oholit a ostříhat; musí všechno stihnout, než se zase setká s dívkou. Vůbec si nechtěl připustit, že by ho nějaký pastýř s větším stádem předběhl a požádal o její ruku.

– Život je zajímavý právě pro tu možnost uskutečnit nějaký sen, – uvažoval, zatímco znovu zvedl oči k obloze a zrychlil krok. Zrovna si vzpomněl, že v Tarifě bydlí jedna stará žena, která umí vykládat sny. A jemu se v noci už podruhé zdál týž sen.

Stařena zavedla pastýře do zadní světnice, oddělené od přední místnosti závěsem z pestrých igelitových pruhů. Uvnitř byl stůl, obrázek Srdce Ježíšova a dvě židle.

Stařena si sedla a řekla mu, ať se posadí naproti ní. Pak ho vzala za ruce a začala se tiše modlit.

Vypadalo to na cikánskou modlitbu. Pastýř už na svých cestách potkal hodně cikánů; pořád putovali a přitom neměli žádné ovce, o které by se starali. Říkalo se o nich, že chtějí druhé jenom šidit. A prý jsou také spřaženi s čerty a kradou děti, aby jim sloužily v jejich tajemných táborech. Jako malý kluk měl vřdycky hrůzu z toho, že ho unesou, a tenhle dávný děs se mu zase vybavil, když mu stařena stiskla ruce.

– Má tady ale obrázek Srdce Ježíšova, – snažil se nějak uklidnit. Báł se, že se mu začnou třást ruce a stará pozná, že má strach. Tiše se pomodlil otčenáš.

„Je to zvláštní,“ řekla stařena a upírala oči na pastýřovu ruku. A zase se odmlčela.

Pastýř začal být nervózní. Ruce se mu proti jeho vůli roztřáslý a stará žena si toho všimla. Rychle jí je vytrhl:

„Nepřišel jsem proto, abyste mi hádala z ruky,“ řekl a zamrzelo ho, že sem vůbec kdy chodil. Blesklo mu hlavou, že nejlepší by bylo jí zaplatit a jít pryč, a raději se nic nedozvědět. Nesmí brát tak vážně, když se mu dvakrát po sobě zdá týž sen.

„Přišel jsi, aby ses dozvěděl něco o svých snech,“ pravila stará žena. „A sny jsou řečí Boha. Když Bůh mluví jazykem světa, mohu to vyložit. Když ale mluví jazykem tvé duše, můžeš mu rozumět jen ty sám. Ale v každém případě mi musíš zaplatit.“

To je další finta, pomyslel si chlapec, ale rozhodl se, že to riziko podstoupí. Každý pastýř ustavičně riskuje, že ho napadnou vlci nebo že bude sucho, ale právě to je na jejich práci vzrušující.

„Dvakrát po sobě jsem měl stejný sen,“ řekl. „Zdalo se mi, že jsem pásal ovce, když se objevilo nějaké děcko a začalo si s nimi hrát. Nemám rád, když mi někdo nenechá ovce na pokoji, mají z cizích lidí strach. Ale děti to se zvířaty umějí a nikdy je nepolekají. Nevím, čím to je. Nevím, podle čeho zvířata poznávají lidský věk.“

„Vrať se ke svému snu,“ řekla stařena. „Mám na plotně hrnec. A kromě toho nemáš moc peněz, a proto mě nesmíš dlouho zdržovat.“

„To děcko si nějakou chvíli dál hrálo s ovci,“ pokračoval pastýř trochu rozpačitě, „až najednou mě vzalo za ruku a zavedlo mě k egyptským pyramidám.“

Santiago chvilku vyčkával, aby zjistil, jestli stará vůbec ví, co to egyptské pyramidy jsou. Ona však nic neříkala.

„A u těch egyptských pyramid,“ řekl pomalu, aby mu dobře rozuměla, „mi to dítě řeklo: ‚Když sem přijdeš, najdeš tu zakopaný poklad.‘ A jakmile mi chtělo ukázat přesné místo, tak jsem se probudil. V obou případech.“

Stará žena pořád nic neříkala. Pak vzala pastýře za ruce a pozorně je prohlížela.

„Teď od tebe nic chtít nebudu,“ řekla. „Ale jestli ten poklad najdeš, chci z něj desátek.“

Pastýř se rozesmál radostí. Kvůli snu o zakopaném pokladu ušetří i to málo, co má! Ta stará je asi opravdu cikánka – cikáni jsou hloupí.

„Tak mi ten sen vylož,“ požádal ji.

„Napřed přísahej. Přísahej, že za to, co ti povím, mi dáš desetinu svého pokladu.“

Chlapec přísahal. Stařena však chtěla, aby tu přísahu opakoval a přitom se díval na obrázek Srdce Ježíšova.

„Je to sen v Řeči světa,“ řekla. „Dá se vyložit, ale není to jednoduché. Proto myslím, že si svůj podíl na tvém nálezů zasloužím.“

Můj výklad je takový: musíš jít k egyptským pyramidám. Nikdy jsem o nich neslyšela, ale jestli ti je nějaké dítě ukázalo, znamená to, že existují. Tam najdeš poklad a zbohatneš.“

Pastýř nejdřív užasl, a pak se rozzlobil. Kvůli tomu sem přece nemusel chodit. Ale hned si uvědomil, že je to zadarmo.

„Marně jsem ztrácel čas,“ řekl.

„Právě proto jsem ti říkala, že ten sen není jednoduchý. Nejprostší věci jsou ty nejneobvyklejší a jenom mudrci je mohou vidět. A protože já žádný mudrc nejsem, musím se vyznat v jiných věcech, jako třeba hádání z ruky.“

„A jak se dostanu do Egypta?“

„Já sny jenom vykládám. Nedokážu je uskutečnit. Proto mi k životu musí stačit to, co mi dávají moje dcery.“

„A co když do toho Egypta nedojdu?“

„Tak nic nedostanu. Nebude to poprvé.“

A dál už mu stará žena nic nepověděla. Poslala ho pryč, protože prý už s ním ztratila plno času.

Pastýř zklamaně odešel a zařekl se, že žádnému snu už věřit nebude. Vzpomněl si, že musí ještě něco vyřídit: zašel si do krámu obstarat nějaké jídlo, knížku vyměnit za tlustší, a pak si sedl na náměstí na lavičku, aby ochutnal víno, které si koupil. Bylo horko a víno mu oněmi nevyzpytatelnými cestami přece jen trochu zchladilo tělo. Ovce nechal za městem, v chlévě u jednoho nového kamaráda. Znal v těch místech hodně lidí – a právě proto rád chodil světem. Člověk pořád nachází nové přátele, a přitom s nimi nemusí být každý den. Když ale vidíme stále stejné lidi – jako třeba v semináři –, stanou se nakonec součástí našeho života. A jen co k tomu dojde, chtějí nám do toho života také mluvit. Pokud se nechováme podle jejich představ, tak se zlobí. Všichni totiž vědí naprosto přesně, jak mají žít druzí.

Zato nikdy nevědí, jak mají žít oni sami. Tak jako ta vykladačka snů, která je nedokáže uskutečnit.

Rozhodl se ještě chvíli počkat, než se slunce nachýlí, a teprve pak se vydá s ovce na cestu. Za tři dny bude u kupcovy dcery.

Začetl se do knihy, kterou získal od tarifského faráře. Byl to objemný svazek, kde se hned na první stránce mluvilo o pohřbu. A kromě toho byla jména osob velice komplikovaná. Kdyby on sám jednou psal knížku, pomyslel si, uváděl by své postavy postupně, aby si čtenář nemusel všechna jména opakovat.

Když se trochu soustředil na čtení – a nebylo to tak špatné, protože se tam mluvilo o pohřbu na sněhu, což mu pod tím rozpáleným sluncem dodávalo pocitu chladu –, sedl si vedle něho jakýsi stařec a dal se s ním do řeči.

„Copak to tam dělají?“ ptal se a ukazoval na nějaké lidi na náměstí.

„Pracují,“ odpověděl krátce Santiago a dál dělal, že je zabraný do čtení. Ve skutečnosti však myslel na to, že bude stříhat ovce před zraky kupcovy dcery, aby viděla, jak zajímavé věci dovede dělat. Tuhle scénu si už představoval mockrát; a dívka přitom pokaždé okouzleně poslouchala, když jí vysvětloval, že ovce se musejí stříhat zezadu dopředu. Také si honem vzpomínal, co zábavného by jí přitom stříhání pověděl. Většinou znal takové příběhy z knih, ale tvářil by se, že to prožil na vlastní kůži. Určitě by to nepoznala, vždyť sama knihy číst neumí.

Stařec se však nenechal odbýt. Říkal, že je unavený a má žízeň, a chtěl, aby mu Santiago dal napít vína. Chlapec mu tedy nabídl svou láhev; snad mu pak dá pokoj.

Ale starý muž si chtěl za každou cenu povídat. Zeptal se, co to Santiago čte. Ten už málem dopáleně vstával, že si sedne jinnam, když si vzpomněl, jak mu otec vždycky kladl na srdce, že k starším lidem má být uctivý. Podal tedy starci knihu, a to ze dvou důvodů: jednak nevěděl, jak se vyslovuje název, a za druhé proto, že pokud stařec neumí číst, jistě mu bude stydno a sám si přisedne.

„Hm...“ zamručel stařec a prohlížel si svazek ze všech stran, jako by to bylo něco podezřelého. „Kniha je to důležitá, ale hrozně nudná.“

Pastýř užasl. Stařec tedy umí číst, a dokonce zná i tuhle knihu. A jestli je opravdu tak nudná, pak má ještě čas vyměnit ji za jinou.

„Mluví se tu o něčem, co se objevuje skoro ve všech knížkách,“ pokračoval starý muž, „totiž o neschopnosti člověka zvolit si svůj vlastní osud. A nakonec ještě čtenáře přesvědčí, že uvěří největší lži na světě.“

„A jaká je největší lež na světě?“ vyzvídal překvapeně pastýř.

„Tahleta: že v určité chvíli své existence ztratíme vládu nad svým životem, a ten pak podléhá osudu. To je největší lež na světě.“

„Se mnou je to jiné,“ řekl chlapec. „Chtěli, aby ze mě byl kněz, a já se rozhodl stát pastýřem.“

„Tak je to lepší,“ řekl stařec, „protože ty rád cestuješ.“

– Čte mi myšlenky, – napadlo chlapce. Stařec si zatím listoval v tlusté knize a zřejmě mu ji tak brzo nemínil vrátit. Santiago si všiml jeho zvláštního oblečení; vypadal jako Arab, což v tom kraji nebylo nic neobvyklého. Tarifu dělí od Afriky jen pár hodin cesty; stačí se přeplavit přes úzký průliv. Do města často přicházejí Arabové, kteří tam nakupují a několikrát denně se svým podivným způsobem modlí.

„Odkud jste, pane?“ zeptal se.

„Odevšad.“

„Nikdo nemůže být odevšad,“ namítl Santiago. „Já jsem pastýř a bývám všude kolem, ale jsem jen z jednoho místa, ze vsi, která leží poblíž starého hradu. Tam jsem se narodil.“

„Dalo by se říct, že já jsem se narodil v Sálemě.“

Pastýř nevěděl, kde je Sálem, ale nechtěl se ptát, aby se nemusel stydět za vlastní nevědomost. Chvilí se rozhlížel po náměstí. Lidé chodili sem a tam a vypadali velice zaměstnaně.

„Jaké to tam teď je, v Sálemě?“ zeptal se nakonec, aby se měl čeho chytit.

„Stejně jako vždycky.“

Nebyl o nic chytřejší. Ale věděl, že Sálem není v Andalusii. Jinak by to místo už musel znát.

„A co tam děláte v tom Sálemě?“ naléhal.

„Co dělám v Sálemě?“ zasmál se s chutí stařec. „Jsem tam přece Král!“

– Lidé si navymýšlejí, – pomyslel si pastýř. Někdy je lepší být s ovcemi, ty aspoň nic neříkají a starají se jen o potravu a vodu. Anebo ještě lepší jsou knížky, ve kterých se vyprávějí neuvěřitelné příběhy, ale jen když o to člověk stojí. Když ale mluvíme s lidmi, navykládají nám někdy věci, že nevíme, co na to říct.

„Jmenuji se Melchisedech,“ řekl stařec. „Kolik máš ovcí?“

„Dost,“ odpověděl pastýř. Ten děda je nějak moc zvědavý.

„To je tedy problém. Nemůžu ti pomoci, dokud si budeš myslet, že máš ovcí dost.“

Santiago se dopálil. O žádnou pomoc přece nestojí. To ten dědek po něm chtěl víno a knížku, a sám se s ním dal do řeči.

„Vraťte mi moji knihu,“ řekl. „Musím jít pro ovce a vydat se na cestu.“

„Dej mi desátek ze svého stáda,“ řekl stařec, „a já ti povím, jak se dostaneš k zakopanému pokladu.“

Tu si pastýř vzpomněl na svůj sen a najednou mu bylo všecko jasné. Stařena si od něho nic nevzala, ale ten dědek – asi její manžel – z něho chce tahat peníze za jakousi nesmyslnou informaci. Je to asi taky cikán.

Ale dřív než stačil něco říct, stařec se shýbl, sebral kus dřívka a začal cosi psát do písku na náměstí. Jak se shýbal, něco na hrudi se mu zablesklo tak jasně, že to pastýře málem oslepilo. Stařec však pohybem až příliš rychlým na svůj věk si opět plášť přitáhl k tělu. Santiago se zase rozkoukal a mohl vidět, co to stařec píše.

V písku na hlavním náměstí toho městečka četl jméno svého otce a své matky. Četl celý příběh svého života až do současné chvíle, od dětských her přes chladné noci v semináři. Četl jméno kupcovy dcery, které neznal. Četl o věcech, s nimiž se nikdy nikomu nesvěřil, jako třeba o pistoli, kterou ukradl otci, aby mohl jít na jeleny, nebo o své první samotářské sexuální zkušenosti.

„Já jsem v Sálemě Král,“ řekl mu předtím stařec.

„Jak to, že si král povídá s pastýřem,“ zeptal se zahanbený a ohromený Santiago.

„Z různých příčin. Ale dejme tomu, že ta nejdůležitější je, že ty jsi schopen naplnit svůj Osobní příběh.“

Pastýř nevěděl, co je ten Osobní příběh.

„To je to, co jsi odjakživa chtěl dělat. Každý člověk zkraje mládí ví, jaký je jeho Osobní příběh.“

V té době je všechno jasné a možné a lidé se nebojí snít a přát si všechno to, co by v životě rádi dělali. Jak však čas plyne, jakási tajemná síla se snaží dokázat, že Osobní příběh uskutečnit nelze.“

Starcova slova nebyla pastýři příliš jasná. Chtěl se však dozvědět, co jsou to ty „tajemné síly“; kupcova dcera nebude chtít věřit svému sluchu, až jí to bude vyprávět.

„Jsou to síly, které se zdají zlé, ale v podstatě tě učí, jak máš uskutečnit svůj Osobní příběh. Připravují tvého ducha a tvou vůli, protože na této planetě platí jedna velká pravda: ať jsi kdokoli a děláš cokoli, když něco doopravdy chceš, je to proto, že se toto přání zrodilo v duši Vesmíru. Je to tvé poslání na Zemi.“

„I kdyby to třeba bylo jen chodit po světě? Nebo vzít si dceru obchodníka s látkami?“

„Nebo hledat poklad. Duše světa se živí šťastím lidí. Anebo naopak neštěstím, závistí, žárlivostí. Splnit svůj Osobní příběh je jedinou povinností člověka. Vše je jedno.“

A když něco chceš, celý Vesmír se spojí, abys své přání uskutečnil.“

Chvilí mlčeli a pozorovali lidi na náměstí. Potom se ozval stařec:

„Proč vlastně paseš ovce?“

„Protože rád chodím světem.“

Stařec ukázal na prodavače pražené kukuřice, který stál v rohu náměstí u svého červeného vozíku.

„Tamhleten si taky jako dítě přál chodit světem. Pak si ale raději pořídil tenhle vozík s praženou kukuřicí a teď celé roky šetří. Až bude starý, stráví měsíc v Africe. Nepochopil, že člověk má vždycky podmínky k tomu, aby udělal to, o čem sní.“

„Měl se raději stát pastýřem,“ uvažoval nahlas chlapec.

„Pomýšlel na to,“ řekl stařec. „Ale takový pouliční prodavač je něco víc než pastýř. Pouliční prodavač má střechu nad hlavou, kdežto pastýř spí pod širým nebem. Otcové dají svou dceru raději pouličnímu prodavači než pastýři.“

Santiago bodlo u srdce, když si vzpomněl na kupcovu dceru. Tam u nich v městečku jistě bude nějaký prodavač pražené kukuřice.

„Prostě to, co si lidé myslí o pouličních prodavačích a o pastýřích, se pro ně stalo důležitější než Osobní příběh.“

Stařec si pak listoval v knize a na jednom místě se začel. Pastýř chvíli čekal, a potom ho vyrušil stejně jako on jeho předtím.

„Proč se o těchhle věcech se mnou vůbec bavíte?“

„Protože ty se pokoušíš žít svůj Osobní příběh. A teď bys toho málem nechal.“

„To se pak vždycky objevíte vy?“

„Ne vždycky v téhle podobě, ale objevím se pokaždé. Někdy třeba v podobě východiska, dobrého nápadu. Jindy zase v kritickém okamžiku udělám věci snadnějšími. A tak dále; většina lidí si toho však ani nevšimne.“

Stařec vyprávěl, že minulý týden se musel objevit jednomu hledači drahokamů v podobě kamene. Ten člověk všeho nechal a šel hledat smaragdy. Pět let se dřel u řeky a roztloukl 999.999 ka-

menů, jen aby našel třeba jediný smaragd. Právě to chtěl vzdát a chyběl už jen jediný kámen – jen JEDEN KÁMEN, aby ten svůj smaragd objevil. A protože ten člověk vsadil vše na Osobní příběh, stařec se rozhodl zasáhnout. Proměnil se v kámen, který mu spadl na nohu. Muž ze vzteku a lítosti nad pěti ztracenými lety kámen popadl a mrštil jím daleko od sebe. Mrštil jím ale tak prudce, že při dopadu rozbil jiný kámen, z něhož náhle zazářil nejkrásnější smaragd na světě.

„Lidé poznají velice brzy, proč mají žít,“ řekl stařec trochu hořce. „Možná právě proto se velice brzy vzdávají. Ale tak už to bývá.“

Tu si Santiago vzpomněl, že se vlastně začali bavit o zakopaném pokladu.

„Poklady vyzvedává ze země příval vody a táž povodeň je zase pohřbívá,“ řekl stařec. „Chceš-li se dovědět o svém pokladu, musíš mi postoupit desátek ze svého stáda.“

„Nestačil by desátek z pokladu?“

Stařec se tvářil zklamaně.

„Když začneš slibovat něco, co ještě nemáš, přestaneš o to usilovat.“

Pastýř mu tedy pověděl, jak slíbil desátek cikánce.

„Cikáni jsou mazaní,“ povzdechl si stařec. „Ale aspoň si uvědomíš, že za všechno v životě se platí. To právě se snaží učit Bojovníci Světla.“

Stařec vrátil Santiagovi jeho knihu.

„Zítřka v tuhle hodinu mi přiveď desetinu svého stáda. Řeknu ti, jak najdeš ten zakopaný poklad. Sbohem.“

A zmizel na rohu náměstí.

Pastýř se dal do čtení, ale už se nedokázal soustředit. Byl vzrušený a napjatý, protože věděl, že stařec nelže. Šel k pouličnímu prodavači, a zatímco uvažoval, jestli mu má prozradit, co říkal stařec, koupil si pytlík pražené kukuřice. – Někdy je lepší nechat věci tak, jak jsou, – pomyslel si a nic nepodnikl. Kdyby mu to pověděl, prodavač by pár dní toužil všeho nechat, ale teď už si na svůj vozík moc zvykl.

Tohle trápení mu chtěl ušetřit. Pustil se bez cíle ulicemi města a došel až do přístavu. Stál tam domeček a v tom domečku bylo okénko, kde si lidé kupovali jízdenky. Egypt je v Africe, uvědomil si.

„Přejete si?“ zeptal se pokladník.

„Možná zítra,“ odpověděl pastýř a šel pryč. Kdyby prodal jen jedinou ovci, dostal by se za ty peníze na druhou stranu průlivu. Tahle představa ho lekala.

„Zase jeden snílek,“ řekl pokladník svému pomocníkovi, když viděl pastýře odcházet. „Nemá peníze na cestu.“

Tam u té přepážky si Santiago vzpomněl na své ovce a málem se bál k nim vrátit. Za ty dva roky se naučil všecko, co má pastýř znát; umět stříhat vlnu, starat se o březí ovce, chránit zvířata proti vlkům. Znal všechny pláně a pastviny v Andalusii. Znal přesnou cenu každého ze svých zvířat. Rozhodl se jít k chlévu svého přítele oklikou. V tomto městě byl také hrad, a tak šel nahoru po kamenné rampě a posadil se na hradby. Shora mohl dohlédnout až do Afriky. Kdysi mu někdo vysvětlil, že tudy přišli Maurové,

kteří pak na mnoho let obsadili skoro celé Španělsko. Pastýř jim nemohl přijít na jméno. To oni přivedli cikány.

Shora mohl také přehlédnout téměř celé město, i s náměstím, kde si povídal se starcem.

– Prokletá hodina, kdy jsem toho starce potkal, – pomyslel si. Vždyť šel jen za ženou, která by uměla vyložit sny. Ani ta žena, ani stařec nepřikládali žádnou váhu tomu, že je pastýř. Byli to zřejmě osamělí lidé, kteří už ztratili víru v život a nechápali, že pastýř nakonec ke svým ovcím přilne. On sám zná dobře každou z nich: ví, která kulhá, která bude mít za dva měsíce mladé i která je líná. Umí je ostříhat i porazit. Kdyby se rozhodl odjet, určitě by ho postrádały.

Začal vát vítr. Pastýř ten východní vítr znal: lidé mu říkali „levantský“, protože s ním kdysi přišly také hordy nevěřících. Dokud neznal Tarifu, nikdy ho nenapadlo, že Afrika je tak blízko. A to je velice nebezpečné: Maurové sem mohou vpadnout znovu.

Levantský vítr zadul silněji. – Trčím tu mezi ovcemi a pokladem, – napadlo ho. Musí se rozhodnout mezi tím, na co si zvykl, a tím, co by rád měl. Je tu také kupcova dcera, ale ta není tak důležitá jako ovce, protože na něm nezávisí. Stejně už se na něj ani nepamatuje. Byl si jist, že kdyby se tam za dva dny neobjevil, dívka by si toho ani nevšimla: všechny dny se jí zdají stejné, a to je vždycky proto, že lidé už si neuvědomují, co dobrého jim život ukazuje, když po nebi putuje slunce.

– Opustil jsem otce, matku a hrad v rodné vsi. Zvykli si a zvykl jsem si i já. Ovce se beze mne taky obejdou, – pomyslel si.

Zadíval se shora na náměstí. Prodavač dál prodával praženou kukuřici. Na lavičku, kde předtím rozmlouval se starcem, si sedl nějaký chlapec s děvčetem a líbali se.

„Prodavač...“ začal pro sebe, ale už to nedořekl, protože východní vítr začal foukat tak silně, že to ucítil na tváři. Ten vítr

přivedl Maury, jistě, ale přináší také vůni pouště a žen zahalených závojem. Přináší pot a sny lidí, kteří se jednoho dne vydávají do neznáma za zlatem, dobrodružstvím – a pyramidami. Pastýř začal větru závidět jeho svobodu a uvědomil si, že i on ji může mít. Nic mu nebrání, jen on sám. Ovce, kupcova dcera i andaluské pláně jsou jen stupně v jeho Osobním příběhu.

Příští den v poledne šel pastýř na schůzku se starcem a vedl s sebou šest ovcí.

„To bych nikdy nečekal,“ řekl. „Ostatní ovce ode mě kamarád okamžitě koupil. Prý celý život toužil být pastýřem, a tohle považuje za dobré znamení.“

„Tak je to vždycky,“ podotkl stařec. „Říká se tomu Příznivý začátek. Napoprvé bys v kartách skoro určitě vyhrál. Štěstí začátečníka.“

„Čím to?“

„Protože život chce, abys prožil svůj Osobní příběh.“

Pak si stařec začal prohlížet těch šest ovcí a zjistil, že jedna kulhá. Santiago mu vysvětlil, že to nevádí, protože ta je právě nejchytřejší a dává hodně vlny.

„Kde je ten poklad?“ zeptal se.

„V Egyptě, u pyramid.“

Pastýř se ulekl. Totéž mu řekla ta bába, ale nic za to nechtěla.

„Abys došel až tam, musíš dávat pozor na znamení. Bůh vyznačil na světě cestu pro každého člověka. Ted' jenom musíš pozorně sledovat tu svou.“

Dřív než stačil pastýř něco říct, zatřepetal se mezi ním a starcem motýl. Vzpomněl si na dědečka; ten mu v dětství říkával, že motýli přinášejí štěstí. Tak jako cvrčci, kobylinky, ještěrky a čtyřlístky.

„Správně,“ řekl stařec, který mu četl myšlenky. „Zrovna tak, jak ti to říkal dědeček. To jsou ta znamení.“

Potom si rozhalil plášť, který mu zakrýval hrud'. Santiago ohromeně zíral a vzpomněl si, jak den předtím zahlédl ten třpyt. Stařec měl těžký zlatý náprsník zdobený drahokamy.

Je to doopravdy král. A tohle převlečení ho asi má chránit před lupiči.

„Na,“ řekl stařec a zprostřed zlatého náprsníku vyndal jeden kamínek bílý a jeden černý a podával mu je. „Jmenují se urim a thumim. Černý kámen znamená ‚ano‘ a bílý ‚ne‘. To ti pomůže, když nedokážeš rozeznat znamení. Polož jim vždycky věcnou otázku.

Snaž se ale většinou rozhodovat sám. Poklad je u pyramid, a to už jsi věděl; já jsem ti však pomohl se rozhodnout, a proto jsi mi musel dát šest ovcí.“

Santiago si schoval kamínky do tlumoku. Od nynějška se bude rozhodovat sám.

„Nezapomeň, že vše je jedno. Nezapomeň na mluvu znamení. A hlavně nezapomeň dovést svůj Osobní příběh až do konce.

Ale napřed bych ti ještě rád pověděl tuhle historku:

Jeden kupec poslal svého syna za nejmoudřejším ze všech lidí, aby se ho zeptal na Tajemství štěstí. Syn putoval čtyřicet dní pouští, až došel k nádhernému hradu, tyčícímu se na vysoké hoře. Tam žil Mudrc, kterého hledal.

Nebyl to však žádný světec. Když náš hrdina vstoupil do hradního sálu, uviděl tam čilý ruch; kupci přicházeli a odcházeli, lidé po koutech se bavili, malý orchestr vyhrával příjemné melodie a byla tam bohatá tábule s nejkřivějšími jídly kraje. Mudrc s každým porozprávěl a mladík musel čekat dvě hodiny, než na něho přišla řada.

Mudrc pozorně vyslechl, co ho k němu přivádí, ale řekl, že teď právě nemá čas, aby mu Tajemství štěstí vyložil. Vybídl ho, ať se jde zatím projít po paláci a vrátí se za dvě hodiny.

„Chci tě ale o něco poprosit,“ dodal Mudrc a podal mladíkovi lžičku, na niž ukápl dvě kapky oleje. „Vezmi s sebou tuhle lžičku a dej pozor, aby se ti cestou olej nerozlil.“

Mladík tedy chodil nahoru a dolů po palácových schodištích a ustavičně přitom upíral zrak na lžičku. Za dvě hodiny se vrátil k Mudrcovi.

„Tak co,“ zeptal se Mudrc, „viděl jsi ty perské koberce v mé jídelně? Viděl jsi zahradu, kterou mistr zahradník budoval deset let? Všiml sis těch nádherných rukopisů v mé knihovně?“

Mladík se zahanbeně přiznal, že neviděl nic. Dbal jen o to, aby nerozlil olej, který mu Mudrc svěřil.

„Tak jdi zpátky a prohlédni si divy mého světa,“ řekl Mudrc. „Nemůžeš důvěřovat člověku, jehož dům neznáš.“

Mladík už klidněji vzal lžičku a znovu se vydal na procházku po paláci, všimaje si tentokrát všech uměleckých děl na stropě i na stěnách. Uviděl zahrady, hory vůkol, líbezné květiny, poznal vytříbený vkus, s nímž všechna ta umělecká díla patřičně rozmístili. Když se vrátil k Mudrcovi, vyličil mu dopodrobna vše, co viděl.

„Kde ale jsou ty dvě kapky oleje, co jsem ti svěřil?“ zeptal se Mudrc.

Mladík pohlédl na lžičku a viděl, že je rozlil.

„Tak tohle je jediná rada, kterou ti mohu dát,“ řekl nejmoudřejší ze všech mudrců. „Tajemství štěstí je v tom, jak se dívat na všechny krásy světa a nezapomenout přitom ani na chvíli na dvě kapky oleje na lžičce.““

Santiago nic neříkal. Pochopil příběh starého krále. Pastýř rád chodí světem, ale nikdy nezapomíná na své ovečky.

Stařec se na něho podíval a zvláštním způsobem mu vložil ruce na hlavu. Pak shromáždil ovce a šel svou cestou.

Na kopci nad městečkem Tarifou stojí starodávná pevnost vybudovaná Maury a ten, kdo usedne na její hradby, může zahlédnout náměstí, prodavače pražené kukuřice a ještě kousek Afriky. Melchisedech, Král Sálemský, se tam to odpoledne posadil a na tváři ucítil východní vítr. Ovce kolem něho podupávaly, udivené tolika nečekanými událostmi a ještě celé vyplašené změnou pána. Nechtěly nic než potravu a vodu.

Melchisedech se zadíval na malou loď, která právě vyplouvala z přístavu. Už nikdy toho chlapce neuvidí, stejně jako už nepatřil Abraháma poté, co od něho vybral desátek.* Takové je však jeho dílo.

Bohové by si neměli nic přát, protože nemají Osobní příběh. Nicméně Král Sálemský si v duchu přál, aby měl chlapec úspěch.

„Škoda že hned zapomene mé jméno,“ pomyslel si. „Měl jsem mu je vícekrát zopakovat. Kdykoli by pak o mně mluvil, řekl by, že jsem Melchisedech, Král Sálemský.“

Hned ho to ale zamrzelo a vzhlédl k nebi: „Vím, že je to marnost nad marnost, jak jsi pravil, Pane. Ale takový starý král musí být občas na sebe hrdý.“

*Genesis 14, 18–20. (Pozn. překl.)

– Ta Afrika je zvláštní, – pomyslel si Santiago.

Seděl v hospůdce stejně jako spousta jiných, které zahlédl v úzkých uličkách města. Pár mužů tam kouřilo velikánskou dýmku, která šla z ruky do ruky. Za těch několik hodin už viděl muže, jak se drží za ruce, ženy se zahalenou tváří a kněze, kteří stoupali na vysoké věže a tam se dávali do zpěvu – zatímco všichni kolem poklekli a bili hlavou o zem.

– Jsou to prostě nevěřící, – říkal si pro sebe. Jako dítě vídal v kostele u nich na vsi obraz svatého Jakuba Maurobijce, jak jede na svém bělouši s taseným mečem a u nohou má lidi podobné zdejší. Chlapce se zmocnila sklíčenost a připadal si hrozně opuštěný. Ti nevěřící vypadali tak zlověstně.

Kromě toho ve spěchu před odjezdem zapomněl na jedinou maličkost, která jej však mohla na dost dlouho odloučit od jeho pokladu: v téhle zemi všichni mluvili arabsky.

Přistoupil k němu hospodský a Santiago ukázal na nápoj, který pili u vedlejšího stolu. Byl to jakýsi hořký čaj. Raději by však pil víno.

S tím si ale teď hlavu lámat nebude. Musí myslet jen na svůj poklad a na to, jak se k němu dostat. Kapsu měl plnou peněz, které utržil za ovce, a věděl, že peníze mají své kouzlo: nikdo s nimi není sám. Zanedlouho, možná už za pár dní, bude u pyramid. Ten stařec se vším svým zlatem na prsou přece nepotřebuje lhát, aby získal šest ovcí.

Říkal mu něco o znameních. Santiago o tom přemýšlel, když se plavil přes moře. Ano, věděl, o čem je řeč: za svého putování po andaluském kraji si zvykl sledovat na zemi i na nebi stopy,

jimiž se měl na své cestě řídit. Ověřil si, že určitý pták značí blízkost hada a že ten či onen keř ohlašuje vodu na vzdálenost několika kilometrů. Tomu ho naučily ovce.

– Jestliže Pánbůh tak dobře vede ovce, jistě povede i člověka, – uvažoval a hned se cítil klidnější. Ani čaj už mu nepřipadal tak hořký.

„Ty nejsi odtud, vid’?“ uslyšel vedle sebe španělsky.

Chlapci se náramně ulevilo. Myslel na znamení, a hned se někdo objevil.

„Jak to, že mluvíš španělsky?“ zeptal se. Příchozí byl oblečen po západním způsobu, ale podle barvy pleti zřejmě pocházel od-sud. Byl asi stejně velký a stejně starý jako Santiago.

„Tady skoro každý mluví španělsky. Do Španělska to máme pouhé dvě hodiny.“

„Sedni si a dej si něco na můj účet,“ řekl Santiago. „A pro mě objednej víno. Tenhle čaj mi nechutná.“

„V téhle zemi víno nemáme,“ řekl příchozí. „Náboženství to zakazuje.“

Santiago mu pak řekl, že se potřebuje dostat k pyramidám. Málem už začal mluvit o pokladu, ale včas si to rozmyslel. Arab by třeba taky chtěl podíl za to, že ho tam zavede. Vzpomněl si, co mu o podobných slibech říkal stařec.

„Rád bych, abys mě tam zavedl, jestli můžeš. Zaplatím ti jako svému průvodci. Víš, kudy se tam jde?“

Santiago si všiml, že hospodský přistoupil blíž a pozorně poslouchal, o čem si povídají. Jeho přítomnost mu vadila, ale když našel průvodce, nesmí tuhle příležitost promarnit.

„Musíš přes celou saharskou poušť,“ řekl jeho společník. „K tomu potřebuješ peníze. Máš jich dost?“

Santiago se ta otázka moc nezamlouvala. Ale stařec přece říkal, že když něco chceme, Vesmír se vždycky spojí, aby nám pomohl, a starci on věřil.

Vytáhl z kapsy peníze a ukázal je příchozímu. I hospodský je chtěl vidět a pak prohodil s mladým průvodcem pár slov arabsky. Vypadal rozčileně.

„Pojď pryč,“ řekl průvodce. „On nás tu nechce.“

Chlapci se ulevilo. Vstal, aby zaplatil, ale hospodský ho popadl a začal něco drmolit. Santiago nebyl žádný slaboch, ale tady byl v cizině. Jeho nový přítel však hospodského odstrčil a vytáhl Santiaga ven.

„Chtěl tvoje peníze,“ řekl. „Tanger je jiný než ostatní Afrika. Jsme v přístavu a v přístavech je vždycky plno zlodějů.“

Může tedy svému novému příteli důvěřovat. Pomohl mu v kritické situaci. Santiago vyndal peníze z kapsy a přepočítal je.

„Zítرا už můžeme být u pyramid,“ řekl jeho společník a peníze si vzal. „Napřed ale musím koupit dva velbloudy.“

Vykročili do úzkých tangerských uliček. Všude bylo plno stánků a prodávalo se tam všechno možné. Až došli na velké náměstí, kde byl trh. Nesmírná spousta lidí se tam dohadovala, kupovala a prodávala, zelenina se míchala s dýkami, koberce s všemožnými druhy dýmek. Santiago však nespouštěl zrak ze svého nového přítele. Měl přece v ruce všechny jeho peníze. Nejraději by mu řekl, ať mu je vrátí, ale nechtěl se ho dotknout. Neznal zvyky té zvláštní země, kde se octl.

– Stačí na něj dávat pozor, – řekl si. Byl ostatně silnější než jeho společník.

Najednou uprostřed všeho toho zmatku zahlédl nejkrásnější meč, jaký kdy viděl. Pochvu měl postříbřenou a černý jílec posázený kameny. Santiago si umínil, že hned jak se vrátí z Egypta, ten meč si koupí.

„Zeptej se, co to stojí,“ řekl kamarádovi, ale okamžitě si uvědomil, že ho na pár vteřin spustil z očí, když se na ten meč zadíval.

Srdce se mu sevřelo leknutím a bál se otočit hlavu, protože

věděl, co uvidí. Dál upíral oči na nádherný meč, až nakonec sebral odvahu a obrátil se.

Kolem se obchodovalo, lidé odcházeli a přicházeli, pokřikovali a nakupovali, koberce se míchaly s lískovými oříšky, hlávky salátu ležely vedle měděných podnosů, muži se vedli za ruce a ženy se halily závojem, odněkud se linula vůně neznámého jídla, ale po jeho společníkovi – ať se rozhlížel sebevíc – nebylo ani památky.

Santiago si ještě namlouval, že se navzájem ztratili náhodou. Rozhodl se zůstat, kde je, a počkat, až se kamarád vrátí. Krátce nato nějaký člověk vystoupil na jednu z věží a začal vyzpěvovat; všichni poklekli, bili hlavou o zem a zpívali s ním. Pak pilně jako mravenci složili stánky a zmizeli.

I slunce začínalo pomalu mizet. Chlapec se na ně dlouho díval, dokud nezapadlo za bílé domy kolem náměstí. Napadlo ho, že když toho dne ráno vycházelo, byl ještě v jiném světadílu, byl pastýř, měl šedesát ovcí a smluvenou schůzku s děvčetem. A předem věděl, co se mu na jeho cestách po andaluských pláních přihodí.

Ted' však při slunce západu je v úplně jiné zemi, cizinec mezi cizími lidmi, jejichž jazyku ani nerozumí. Už není pastýř a nic nemá, ba ani peníze, aby se mohl vrátit a začít znova.

– A to všechno od východu do západu téhož slunce, – pomyslel si. A litoval sám sebe, protože někdy se celý život změnil v tak kratičké chvíli, že si člověk nestačí zvyknout.

Styděl se plakat. Před svými ovceci neplakal nikdy. Ted' však bylo tržiště kolem prázdné a rodná zem daleko.

A tak se rozplakal. Plakal proto, že Pánbůh je nespravedlivý a takhle odplácí lidem, kteří věří ve vlastní sny. – Dokud jsem chodil s ovceci, byl jsem šťastný a to štěstí jsem šířil kolem sebe. Lidé mě vítali, když mě viděli přicházet.

Ted' však jsem smutný a nešťastný. Co mám dělat? Zahořknu a už nebudu lidem věřit, protože jeden člověk mě zradil. Budu nenávidět ty, co najdou ukryté poklady, protože já svůj nenašel. A pořád se budu snažit schraňovat to málo, co mám, protože jsem příliš malý, než abych mohl obejmout celý svět.

Podíval se do tlumoku, aby zjistil, co tam má; třeba něco zbylo z obloženého chleba, který jedl na lodi. Našel tam však jen tlustou knihu, plášť a dva kamínky, které dostal od starce.

Jak ty kamínky uviděl, nesmírně se mu ulevilo. Vyměnil šest ovcí za dva drahé kameny ze zlatého náprsníku. Kameny může prodat a koupí si zpáteční lístek. – Ted' už budu chytřejší, – pomyslel si a vyndal kamínky z tlumoku, aby je schoval do kapsy. Je přece v přístavu, a to taky byla jediná pravda, kterou od svého společníka slyšel; v přístavu je vždycky plno zlodějů.

Ted' mu také bylo jasné, proč se hospodský tak rozčiloval: chtěl mu říct, aby tomu člověku nevěřil. – Jsem stejný jako všichni: řídím svůj pohled přáním, jak by se věci měly dít, a ne tím, jak se skutečně dějí.

Chvíli se díval na kameny. Opatrně se každého z nich dotkl a cítil, jak jsou teplé a hladké. To je poklad. A už jen ten dotek ho uklidnil, protože kameny mu připomínaly starce.

„Když něco chceš, celý Vesmír se spojí, abys toho dosáhl,“ řekl mu stařec.

Byl by rád pochopil, jak je to možné. Stojí tu na pustém tržišti, kapsu má prázdnou, ba ani ovce nemá, aby je dal spát. Ty kamínky ale svědčí o tom, že potkal krále – krále, který zná jeho život, ví o otcově pistoli i o jeho první sexuální zkušenosti.

„Ty kameny slouží k věštébám. Jmenují se urim a thumim.“ Santiago je znova strčil do tlumoku a rozhodl se to vyzkoušet. Stařec mu řekl, že jim má dávat jasné otázky, protože kameny slouží jen tomu, kdo ví, co chce.

Santiago se tedy zeptal, jestli ho ještě provází starcovo požehnaní.

Vytáhl jeden z kamenů. Bylo to „ano“.

„Najdu svůj poklad?“ zeptal se.

Strčil ruku do tlumoku a chtěl zas kámen vyndat, ale oba dva vyklouzly dírou ven. Santiago si nikdy před tím nevšiml, že by tlumok byl děravý. Shýbl se, aby je zase dal dovnitř, ale jak je tak viděl na zemi, vzpomněl si na další starcovu radu.

„Nauč se respektovat a sledovat znamení,“ řekl mu starý král.

Znamení. Santiago se sám pro sebe usmál. Potom oba kamínky zvedl a strčil je zpátky do tlumoku. Díru zašívát nebude – ať si kameny vyklouznou, jak se jim zachce. Pochopil, že na některé věci se člověk nemá vyptávat – aby neutíkal od vlastního osudu. – Umínil jsem si, že se budu rozhodovat sám, – uvědomil si.

Kamínky urim a thumim mu však pověděly, že stařec při něm pořád stojí, a to mu dodalo sebedůvěry. Znova se rozhlédl po prázdném tržišti a už se necítil tak zoufalý. Není v cizím světě; je v novém světě.

A to je vlastně přesně to, co odjakživa chtěl: poznat nové světy. I kdyby nikdy nedošel až k pyramidám, už teď se dostal mnohem dál než všichni pastýři, které zná. – Kdyby tak věděli, kolik různých věcí člověk najde jen po dvou hodinách plavby.

Ten nový svět před ním měl podobu prázdného tržiště, on však už je předtím viděl plné života a nikdy na to nezapomene. Vzpomněl si na meč – zaplatil draho za to, že se na něj na chvíli zadíval, ale nic podobného taky ještě neviděl. Znenadání si uvědomil, že se může dívat na svět buď jako ubohá oběť nějakého zloděje, nebo jako dobrodruh, který hledá poklad.

– Jsem dobrodruh, který hledá poklad, – pomyslel si dřív, než samou únavou usnul.

Probudil ho nějaký člověk, který do něho šťouchal. Spal uprostřed tržiště, které zase začínalo ožívat.

Rozhlédl se kolem a hledal ovce, až si uvědomil, že je v jiném světě. Ale místo smutku pocítil radost. Už nemusí hledat vodu a potravu; může hledat poklad. Kapsu má prázdnou, ale zato má víru v život. Včera večer se rozhodl, že z něho bude stejný dobrodruh jako postavy v knížkách, které čte.

Začal se pomalu procházet po náměstí. Trhovci už zase stavěli své stánky; pomohl s tím jednomu cukráři. Ten cukrář se usmíval jinak než druzí: byl veselý a čilý, plný chutě do dalšího pracovního dne. Jeho úsměv něčím připomínal stařce, záhadného starého krále, kterého potkal. – Ten cukrář nepeče cukroví proto, že by chtěl cestovat nebo se oženit s kupcovou dcerou. Peče proto, že to dělá rád, – napadlo Santiagu a uvědomil si, že stejně jako stařec i on pozná, kdy má kdo blízko nebo daleko ke svému Osobnímu příběhu. Pouhým pohledem. – Je to snadné, a přitom jsem si toho nikdy nevšiml.

Když stánek postavili, cukrář mu podal první kousek, který upekl. Santiago ho s chutí snědl, poděkoval a šel svou cestou. Po chvíli ho napadlo, že ten stánek postavili dva lidé, z nichž jeden mluvil arabsky a druhý španělsky.

A výborně si rozuměli.

– Existuje řeč jiná než slovní, – pomyslel si. – Už jsem to poznal s ovce, a teď znova s lidmi.

Pořád se učí něco nového. Jsou to věci známé, a přece jen nové, protože si jich dříve nevšiml. A nevšiml si jich proto, že na ně byl zvyklý.

– Když se naučím rozumět řeči beze slov, porozumím světu.
„Vše je jedno,“ pravil stařec.

Rozhodl se, že se pomalu a bezstarostně projde uličkami Tangeru: jen tak si dokáže všimnout znamení. Chce to jen trpělivost, ale té se stejně každý pastýř musí naučit ze všeho nejdříve. Znovu si uvědomil, že se v tomhle odlišném světě řídí týmiž pravidly, jaká se naučil od svých ovcí.

„Vše je jedno,“ prohlásil stařec.

Sklenář se díval na východ slunce a cítil stejnou úzkost jako každé ráno. Už skoro třicet let je pořád na jednom místě, v krámě na kopci, kam málokdy zavítá nějaký zákazník. Teď už je pozdě, aby něco změnil. Nenaučil se v životě nic jiného než nakupovat a prodávat výrobky ze skla. Bývaly doby, kdy jeho krám znalo hodně lidí: arabští obchodníci, francouzští a angličtí geologové, němečtí vojáci, kteří měli vždycky v kapse peníze. Prodávat sklo bylo tenkrát velké dobrodružství a on si říkal, že zbohatne a na stará kolena bude mít krásné ženy.

Doby se však změnily a město také. Ceuta se rozrostla víc než Tanger a obchod se dal jiným směrem. Sousedé se odstěhovali a na kopci zůstalo jen pár krámků. A kvůli těm přece na kopec nikdo chodit nebude.

Sklenář však neměl na vybranou. Třicet let života strávil tím, že kupoval a prodával skleněné zboží, a teď bylo příliš pozdě na něco jiného.

Celé dopoledne pozoroval to málo, co se venku dělo. Tak to dělal už řadu let a přesně znal všechny zvyky všech lidí kolem. Krátce před obědem se před jeho výkladní skříní zastavil mladý cizinec. Na jeho oblečení nebylo nic zvláštního. Sklenář zkušeným zrakem poznal, že chlapec nemá peníze. I tak se však rozhodl jít dovnitř a chvíli počkat, než mladík zase odejde.

Na dveřích byl nápis, který hlásal, že v krámě se mluví různými jazyky. Santiago zahlédl za pultem nějakého muže.

„Mohl bych vám ty sklenice vyleštit, kdybyste chtěl,“ řekl mu. „Takhle špinavé je nikdo nekoupí.“

Muž se na něho podíval a nic na to neřekl.

„Dáte mi za to peníze na jídlo.“

Muž pořád mlčel a Santiago cítil, že se musí nějak rozhodnout. V tlumoku má plášť – ten přece v poušti potřebovat nebude. Vytáhl ho a začal sklenice leštit. Za půl hodiny vyčistil všechno, co bylo ve výloze; za tu dobu přišli dva zákazníci a nějaké sklo si koupili.

Když všechno sklo vyčistil, požádal kupce o jídlo.

„Půjdeme se najíst,“ řekl Sklenář.

Na dveře dal cedulku a zašli spolu do maličké hospůdky nedaleko krámu. Sotva usedli k jedinému stolu, který tam byl, Sklenář se usmál.

„Nic nebylo třeba čistit,“ řekl, „Korán prikazuje, abychom dali najíst každému, kdo má hlad.“

„Proč jste mě to nechal dělat?“ zeptal se chlapec.

„Protože to sklo bylo opravdu špinavé. A stejně tak ty jako já jsme si potřebovali vyčistit hlavu od špatných myšlenek.“

Když dojedli, obrátil se Sklenář k Santiagovi:

„Rád bych, abys u mě pracoval. Zatímco jsi dnes leštil ty sklenice, přišli dva zákazníci, a to je dobré znamení.“

– Lidé toho namluví o znameních, – pomyslel si pastýř, – ale nechápou, co říkají. Zrovna tak jako já jsem nechápal, že už dlouho mluvím se svými ovci řečí beze slov.

„Chceš u mě pracovat?“ naléhal kupec.

„Můžu u vás zůstat do zítřka,“ odpověděl Santiago. „Do rána vyčistím všechno sklo, co v krámě máte. Zato ale potřebuji peníze, abych se ještě zítra dostal do Egypta.“

Starý muž se znovu usmál.

„I kdybys mi čistil všechno sklo celý rok, i kdybys dostal dobrou provizi za každý prodaný kus, i pak by sis musel na cestu do Egypta vypůjčit. Mezi Tangerem a pyramidami jsou tisíce kilometrů pouště.“

Nastalo mlčení tak hluboké, jako by celé město usnulo. Už tu nebyl žádný bazar, hádky trhovců, muži, kteří stoupali na věže a zpívali, krásné meče s jílcem vykládaným kameny. Už tu nebyla naděje na dobrodružství, staří králové a Osobní příběhy, poklad a pyramidy. Zdálo se, jako by celý svět znehybněl, protože ztichla chlapcova duše. Nebyla tu ani ta bolest, ani utrpení, ani zklamání: jen prázdný pohled ze dveří hospůdky a nesmírná touha zemřít, aby v tom okamžiku všechno nadobro skončilo.

Sklenář se na něj užasle podíval. Jako by všechna radost, která z něho dosud vyzařovala, zničehonic zmizela.

„Mohu ti dát peníze na cestu domů, milý synu,“ řekl.

Santiago pořád mlčel. Potom vstal, upravil si šaty a vzal tlumok.

„Budu u vás pracovat,“ prohlásil.

A pak po delším mlčení dodal:

„Potřebuji peníze, abych si mohl koupit nějaké ovce.“